

Je česká psychiatrie v krizi?

Věrohodné prognózy ukazují, že v dohledné době budou psychické poruchy na jednom z předních míst, pokud se týká finančních prostředků, které bude muset lidstvo za léčbu nemocných spoluobčanů platit.

Při příležitosti mezinárodní konference, kterou spolupředala Lékařská fakulta Masarykovy univerzity, byli osloveni odborníci-psychiatři, aby se vyjádřili k některým aktuálním otázkám psychiatrie. Problematika psychiatrie nebývá žhavým tématem v médiích, nicméně v poslední době psychiatrii v kontextu s očekávanými reformami zdravotnictví chtějí upozornit na obor, který se nepochybně v blízké budoucnosti octne v popředí zájmu i z důvodů ekonomických.

Frekvence psychických onemocnění

Počet depresí se celosvětově i u nás v posledních deseti letech zdvojnásobil, takže na sebevraždu umírá každoročně více lidí než při autonehodách. Některé psychické poruchy se objevují častěji než dříve (jak již bylo uvedeno výše) a souvisejí se stylem života a technickým rozvojem. Výskyt jiných onemocnění, například schizofrenie, se nemění a zůstává stejný. Příčin psychických poruch je vždy více. Patří k nim dědičná predispozice, změny v biochemismu mozku, stresové události a okolní faktory. „Nedokážeme zatím přesně určit podíl jednotlivých faktorů u konkrétního nemocného a v léčbě se snažíme postihnout co nejvíce možných příčinných faktorů. Psychoterapeutický přístup by měl být nedílnou součástí jakékoliv léčby. Je prokázáno, že čím dříve nemoc diagnostikujeme a léčíme, tím je prognóza lepší. Proto se snažíme, aby lékaři prvního kontaktu na možnost počátečních fází psychické nemoci mysleli,“ uvedla prof. Eva Češková z Lékařské fakulty MU. Depresivní poruchu již praktičtí lékaři umějí diagnostikovat i léčit a deprese se stává společensky akceptovatelným onemocněním. „Řada závažných psychických poruch je dlouhodobá, lze říci celoživotní, a my dokážeme u většiny nemocných udržet projevy nemoci pod kontrolou za cenu dlouhodobé preventivní léčby. Tedy situace je podobná jako u chronických tělesných chorob,“ doplnila Češková.

Nové možnosti léčby v psychiatrii

Psychiatrie má řadu léčebných možností. „Kromě psychoterapie máme k dispozici psychofarmaka (to jest léky ovlivňující psychické funkce), která jsou lépe snášena a jsou bezpečnější. V poslední době dostává psychiatrie do rukou stimulační metody, které jsou postaveny na znalostech o narušených oblastech mozku, které cíleně ovlivňujeme. Tyto metody jsou cílenější a šetrnější, než je například elektrokonvulzivní léčba (elektrošoky), a lze je provádět i ambulantně,“ uvedla prof. Eva Češková.

Hranice mezi duševní poruchou a přiměřenou reakcí na zátěž

Hranice mezi duševní poruchou a přiměřenou reakcí na zátěž je relativně vágní. Psychiatrii zatím chybí objektivní ukazatele nemoci – nejsou k dispozici laboratorní vyšetření, která by diagnózu psychické poruchy potvrdila. „Stanovení diagnózy spočívá na příznacích, které nám nemocný sdělí a které na něm pozorujeme. V blízké budoucnosti se rozhodně i tato situace změní. Již dnes víme, že nejen lék, ale také slova vedou ke změnám v mozku, které budeme schopni zobrazit a sledovat,“ shrnula prof. Eva Češková.

Je současná česká psychiatrie v krizi?

V médiích se nedávno objevily titulky „Psychiatrie v krizi“. K této problematice uvádí předseda České psychiatrické společnosti Jiří Raboch: „Nedomnívám se, že by česká psychiatrie byla celkově v krizi. Psychiatrie působí ve velmi skromných podmínkách značně efektivně. Na našich ulicích, na rozdíl od některých bohatých zemí, nevidíme mnoho duševně nemocných bezdomovců. Stejně tak nemáme na rozdíl od chudších zemí psychiatrická zařízení, kde by psychiatričtí pacienti vysloveně trpěli.“ Prof. Raboch ovšem dodává, že

finanční zabezpečení české psychiatrie, asi tři procenta ze zdravotního rozpočtu, neodpovídá celkovému stavu českého zdravotnictví ani ekonomickému rozvoji naší země. Výše uvedené procento nás podle něj řadí na předposlední místo v Evropě, ve které se podíl psychiatrické péče pohybuje mezi šesti až osmi procenty. Psychiatrická společnost ČLS JEP vypracovala proto koncepci rozvoje oboru, která je v současné době revidována. „Jistě bychom si přáli zkvalitnit péči o duševně nemocné ve všech oblastech psychiatrie – ambulantní, ústavní i komunitní. Avšak bez navýšení finančních prostředků a politické podpory toto psychiatrii sami nedokážeme,“ dodal Raboch.

-red-

Prof. Eva Češková působí na Lékařské fakultě MU a je přednostkou psychiatrické kliniky.
Foto: Archiv LF